

Sroka, Stanisław

Zebranie naukowe krakowskiej filii IHNOiT PAN

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 31/1, 261

1986

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ZEBRANIE NAUKOWE KRAKOWSKIEJ FILII IHNOiT PAN

Dnia 23 kwietnia 1985 r. w krakowskiej filii Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN odbyło się zebranie naukowe, na którym dr Małgorzata Malewicz wygłosiła referat pt. *Opisy zjawisk astronomicznych i meteorologicznych w średniowieczu na ziemiach polskich, czeskich i ruskich*.

Przedstawiając fragmenty swych badań źródłowych prelegentka omówiła i scharakteryzowała polskie, czeskie i ruskie rocznikarskie zapisy, obejmujące zjawiska zaćmień Słońca i Księżyca, obserwacji planet, pojawiania się komet, meteorów i meteoroidów oraz zjawiska optyczne (zorza polarna, halo słoneczne i księżycowe). Zwróciła przy tym uwagę, że część tych zjawisk można zweryfikować poddając je kontroli dzisiejszej wiedzy astronomicznej (zaćmienia Słońca i Księżyca oraz obserwacje komet i planet), a wiarygodności występowania pozostałych nie można sprawdzić. Śledząc w jakim stopniu ówczesna wiedza naukowa znalazła odzwierciedlenie w opisach kronikarskich stwierdziła, że opisy te zawierają one proste lapidarnie przedstawione obserwacje, a ich autorzy prezentują na ogół wiedzę obiegową. Nawyk rejestrowania zjawisk astronomicznych charakteryzował wszystkich badanych kronikarzy, przy czym Polacy i Czesi wyraźnie różnicowali zjawiska na naturalne i „cudowne”, w przeciwieństwie do dziejopisów ruskich, którzy przypisywali opisywanym zjawiskom przeważnie charakter wróżebny i nadprzyrodzony. Ponadto nieliczne komentarze i łacińska terminologia fachowa, używana przez kronikarzy polskich i czeskich dowodzi ich racjonalizmu.

W dyskusji tezy referentki uzupełniła doc. dr Karolina Targosz twierdząc, że lapidarność wypowiedzi nie przesądza jeszcze ich naukowego czy nienaukowego charakteru, oraz że w opisach kronikarzy ruskich mogły znajdować odbicie wcześniejsze obserwacje, związane z kultem solarnym. Mgr Stanisław Miczulski zwrócił uwagę, że stosunkowo liczne ruskie zapisy wiązały się z lepszymi warunkami obserwacji prowadzonych przy tym na rozleglejszych terenach niż w Polsce i Czechach. Natomiast prof. dr Stanisław Brzozowski wskazał na współzależności pomiędzy kronikami polskimi, czeskimi i ruskimi oraz na ich zapożyczenia, zwłaszcza w pierwszym okresie, od kronikarzy niemieckich, podkreślając w związku z tym celowość kontynuowania badań w tym zakresie dla terenów zachodniej Europy, a także stwierdził, że dzięki zebraniu nielicznych istniejących średniowiecznych obserwacji polskich, dotyczących zjawisk astronomicznych i meteorologicznych, dr Malewicz wypełniła lukę w badaniach nad tym tematem, prowadzonych niegdyś, w odniesieniu do późniejszego okresu i pod nieco innym kątem, przez szkołę historyczną Franciszka Bujaka.

Stanisław Sroka
(Kraków)

Z KRAJU

Z DZIEJÓW TECHNIKI RAKIETOWEJ W POLSCE

KRAKOWSKA KONFERENCJA NAUKOWA POLSKIEGO TOWARZYSTWA
ASTRONAUTYCZNEGO

Od momentu rozpoczęcia przez człowieka ekspansji w kosmos, wyznaczonego datą startu (4.X.1957) pierwszego sztucznego satelity Ziemi „Sputnika I” (ZSRR), upłynęło już ponad ćwierćwiecze. Minione lata sprawiają, że obok entuzjazmu dla najnowszych osiągnięć astronautyki pojawiło się także zainteresowanie tradycjami